

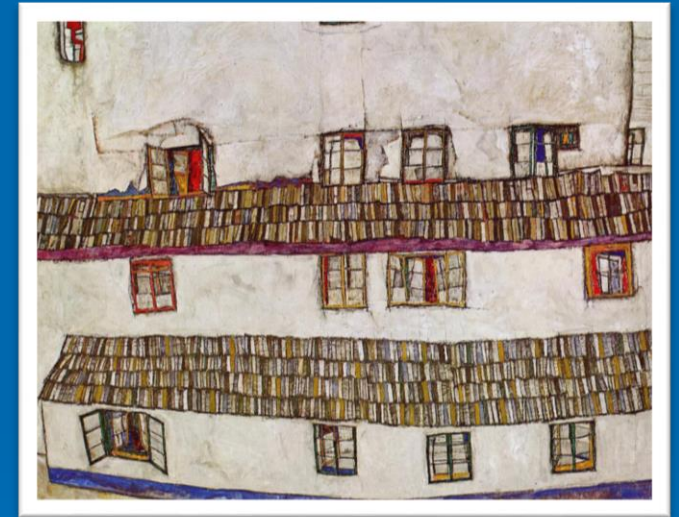
**הוראה קשובה –
מסע אל הוראה דיפרנציאלית
בכיתה**

**פרופ' ירון שור
ראש המכון להוראה קשובה
מכללת דוד ילין
SCHURFA@NETVISION.NET.IL**

יוני 2020

הוראה קשובה-הוראה אישית בכיתה לצורך הבנה

- התיווך הכפול:
להתייחס אל הידע הנלמד בכיתה
להקשיב למקומם של הלומדים
בכיתה בהתייחס לידע הזה
ולעולמותיהם

רקע: כמה עובדות על הוראה קשובה

1 ההוראה הקשובה פותחה בכיתה של לומדות עם ליקויי למידה ואפשרה להן להגיע לידי הבנה של מושגים פיזיקליים מורכבים.

2 ההוראה הקשובה מעבירה את העקרונות של הלמידה המתווכת של ראובן פוירשטיין אל תחומי ההוראה המושגית בכיתה.

3 ההוראה הקשובה משלבת בין העקרונות של הלמידה המתווכת לעקרונות של ההוראה הקונסטרוקטיביסטית ומאפשרת לראות שינויים המתרחשים בהבנה של תלמידים.

4 ישנן מאות רבות של התנסויות בהוראה קשובה בכול הגילאים ומקצועות הלימוד בהן חוו לומדים שינויים משמעותיים בהבנתם.

5 השנה (תש"פ) הוקם מכון להוראה קשובה במכללת דוד ילין.

שלוש תרומות עיקריות

של הוראה קשובה להוראה לצורך הבנה

1. דיאלוג בהוראה עם עולמם של הלומדים

פרט מתוך הציור "הטבילה של ישו" מאת ורוקו וליאונרדו משנת 1475

גילוי העושר המצוי בכיתה – שיח בכיתה שמאפשר ללומדים לבטא את מקומם ביחס לנלמד

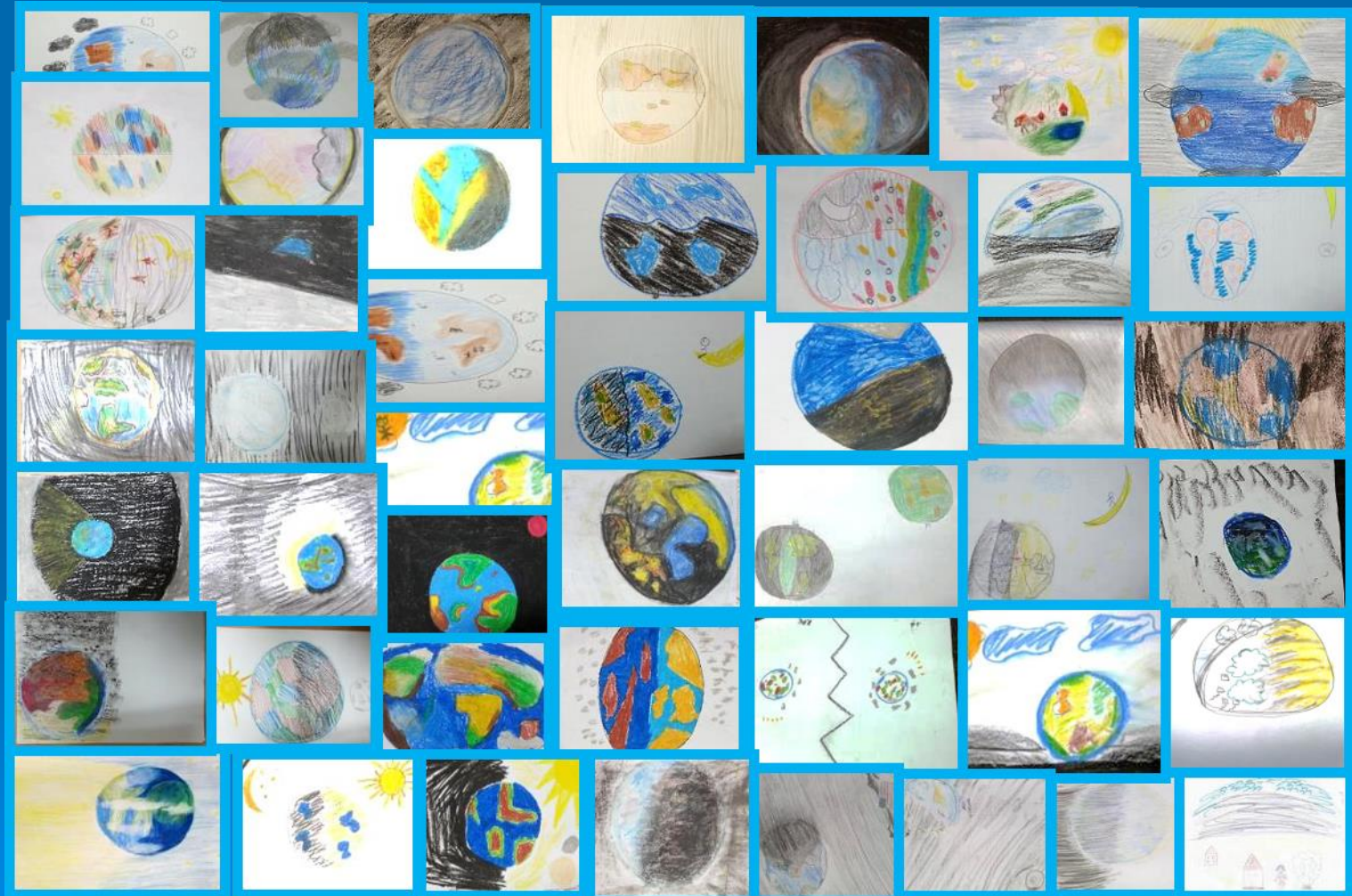
ההבנה בכיתה היא ייחודית
ונוצרת כשותפות בין הלומדים
לבין המורה בנושא הנלמד.

כול אחד מהלומדים בכיתה
מבטא את תפיסתו הייחודית
על הנלמד

ההוראה מתבססת על יצירת
אינטראקציות מתווכות
בכיתה

הלמידה איננה חזרה על דברי
המורה, אלא יצירה של ביטוי
אישי של הלומד ביחס לנלמד

אינטראקציה מתווכת - יצירת שיח עם כול אחד מהלומדים ממקומו

הכלה והשתלבות

ההוראה נעשית באמצעות תיווך דיפרנציאלי,
המתייחס למקומו של כול אחד מהלומדים

הסרת האנונימיות של התלמיד
הבודד היושב בכיתה מתוך
השותפות שלו בתהליך

2. מסע בדרך להבנה

של אוכלוסיות נרחבות של לומדים של סביבות משמעותיות ומושגים מורכבים

מונה ליזה

➤ התמונה המפורסמת בעולם. בעלת משמעות תרבותית, מדעית והיסטורית רבת ממדים:

➤ "מי שרוצה לראות באיזו קרבה יכולה תמונה לחקות את הטבע יכול להבין זאת כשהוא רואה את הפורטרט... לעיניים יש ברק וקרינה כמו של מים שנראים כמו בחיים... " (ואסארי, 1550). וולטר אייזקסון, (2017).

➤ "ליאונרדו יצר אשליה בלתי רגילה של

המציאות... הדבר המפליא אותנו בראש וראשונה

הוא באיזו מידה מפתיעה נראית ליזה זו חיה. דומה עלינו, כי היא באמת מסתכלת בנו, וכי יש לה דיעה משלה עלינו. דומה עלינו כי היא משתנה לנגד עיננו כאדם חי (גומבריך, קורות האומנות, 1992, עמ' 206,

הגעה לידי הבנה מושגית –

יצירת הזדמנויות ליצירת קישור

חוייתי בין ידע

לבין סביבות רלוונטיות

➤ בחירת נושאי למידה מאתגרים ובעלי משמעות

שמאפשרים ליצור שיח מתמשך עם הלומדים

➤ יצירת מסע לימודי רב ממדי שיאפשר ללומדים

להגיע לידי הבנה מושגית מתוך קישור חוייתי בין

ידע לבין התבוננות בסביבות רלוונטיות, כמו המונה

ליזה או הירח או השיר "שני יסודות" של זלדה.

➤ מתן זמן למידה מספיק ללומדים השונים ונקודות

מבט מגוונות על הנלמד

הוראה מתמשכת בדרך להבנה של מושגים וסביבות

1. **למידה דינמית** – חווייה
מתמשכת של למידה ליצירת
הבנה המקושרת לסביבות
רלוונטיות

2. **מסע חשיבתי** – מתן נקודות
מבט מגוונות ללומדים על
המושג הנלמד תוך יצירת
השוואה בין סביבה חדשה לבין
הסביבה המוכרת

לחוות את העולם כתהליך אישי

ללמוד מפיקאסו

➤ כיצד ניתן לראות את העולם באופן שיבטא את נקודת המבט האישית של המתבונן? שאל את עצמו פאבלו פיקאסו.

➤ הציור "העלמות מאביניון" Les Femmes d'Alger (O.J. Version O) נחשב ליצירה מהפכנית בתולדות הציור (Jaffe, H.L.C., Picasso, 1982).

➤ הדמות הימנית ביותר, שפניה מובאות בדוגמה שמובאת כאן, מבטאת את האפשרות לראות פנים אנושיות כמו פיסול של מסיכה.

➤ נקודת המבט האישית, משנה את תולדות הציור. לא עוד ניסיון לייצג את המציאות בכדי ליצור אשליה אצל המתבונן, אלא לאפשר למתבונן לבטא את עולמו.

3. רואים תהליכי שינוי ייחודיים

בהבנה

לאפשר ללומדים ליצור שינוי נראה בהבנתם את הנלמד

יצירת תהליכי שינוי בהבנה של הלומדים את הנלמד
שבאה לידי ביטוי בתוצרי הלומדים.

הקשבה לתהליך הלמידה של הלומדים תוך מתן
אפשרות ללומדים ולמורה לראות את תהליכי השינוי
שחווה כול אחד מהלומדים, החל מתפיסתו הראשונית
הייחודית ועד לנקודת הסיום האישית אליה הגיע
בהבנתו את הנלמד.

מהי הבנה?

(בלום, 2000)

ציורים כאמצעי להגיע לידי

הוראה קשובה

- ההוראה הקשובה מדגישה את החשיבות והמרכזיות של השימוש בציורים בהוראה לצורך יצירת שיח פעיל וקשוב בכיתה.
- ציורים מאפשרים ללומדים לחבר את עולמם עם הנלמד
- השיח הכיתתי על הנלמד מתבסס על הציורים של הלומדים, ועל הסבריהם הכתובים, שמוצגים בפני חבריהם לכיתה.
- כיוון שמדובר בכלי להבעת ידע ותהליכי הבנה, אין הלומדים נדרשים לשליטה טכנית בציור גרפי, אלא לשימוש בציור כסוג של כתב יד, שאינו נקרא באופן רציף אלא פרוס על הדף ומייצג את תפיסת הלומד והבנתו.

הוראה דיפרנציאלית בכיתה

➤ ההתבססות על ציורים של הלומדים מאפשרת לראות את השינוי בהבנה שחל אצלם במהלך הלמידה.

➤ ניתוח השינויים המושגיים של לומדים במקצועות הלימוד השונים מאפשר לקשר בין הוראה לבין הערכה

➤ השינוי המושגי שחל אצל לומדים שונים איננו אחיד, כול לומד והשינוי המושגי האישי המייחד אותו

ייצוג
חזותי
של
ההבנה